

Hogyan teljesítjük a magyar erdőgazdaság első fejlesztési tervét?

KERESZTESI BÉLA

az OEF helyettes vezetője, a mezőgazdasági tudományok kandidátusa

Az erdőgazdaság jellegzetesen olyan termelési ág, amelynek fejlesztése csak több évre szóló, távlati célkitűzések alapján lehetséges. Egyes erdőségekre nézve ilyen célkitűzéseket a 10—20 évre szóló erdőgazdasági üzemtervek tartalmaznak. Üzemtervek készítését már az 1879. évi erdőtörvény elrendelte. Az ország valamennyi erdőségét, az egész magyar erdőgazdaságot átfogó fejlesztési tervünk azonban a felszabadulás előtt nem volt. Az 1945. előtti tulajdonjogi viszonyok nem tették lehetővé egységes erdőgazdasági politika kialakítását. Ennek hiányában pedig csupán elszigetelt és az egész ország erdőgazdálkodási szintjére alig ható volt a csekély kiterjedésű kincstári erdőgazdaságokban, valamint néhány kivételesen jól gazdálkodó magánerdőbirtokon tapasztalható haladás. Még az erdők állami tulajdonbavétele után is évek kellettek ahhoz, hogy elő lehessen készíteni, és — ami még többet jelent — végre lehessen hajtani egy országos, az egész magyar erdőgazdaságot átfogó fejlesztési tervet.

Első fejlesztési tervünk három és fél évvel ezelőtt került jóváhagyásra, 1954. június 27-én hozta a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa 1040. számú határozatát az erdőgazdasági termelés fejlesztéséhez szükséges intézkedésekről. Az azóta eltelt idő alatt sorra napvilágot láttak e határozat végrehajtására irányuló szakmai utasításaink: az Erdőrendezési, a Csemetetermelési és az Erdőnevelési Utasítás. Erdőgazdaságaink ismerik és részletesen meg is tárgyalták az Erdőhasználati, a Magdázdálkodási, valamint az Erdősítési és Fásítási Utasítás tervezetét, s már nyomdában vannak ezek is. A megjelent utasítások oktatása a szakemberek körében megtörtént. Ezzel elértük, hogy a korszerű csemetetermelési, erdősítési, erdőnevelési és erdőhasználati elveket erdészeink, mérnökeink mindennapi gyakorlati munkájukban már következetesen alkalmazzák. A fejlesztési határozat célkitűzései voltak irányadók az elmúlt három évben az erdőgazdaságok éves terveinek összeállításánál, s így e tervek teljesítésével mind nagyobb mértékben valósult meg maga a határozat is. Súlyos zavarokat okoztak a fejlesztési határozat megvalósításában az 1956. évi őszi ellenforradalmi események, amelyek lehetetlenné tették fejlesztési elgondolásainkat magában foglaló második öt éves tervünk megvalósítását. A gyors konszolidáció azonban megteremtette a további fejlesztés alapfeltételeit és a most kidolgozott második hároméves terv magában foglalja a fejlesztési határozatból még ránk hátruló feladatokat.

Nézzük meg ezután, hogy az elmúlt három és fél év eredményei, és az előttünk álló hároméves tervfeladatok szerint, hogyan teljesítjük a magyar erdőgazdaság első fejlesztési tervét?

Erdőtelepítések és fásítások

A fejlesztési határozat megállapította, hogy a felszabadulás előtti Magyarországon — mint általában a kapitalista országokban mindenütt — kevés gondot fordítottak a fával borított terület növelésére és a felszabadulás után elért eredmények elismerése mellett feladatul állította az elkövetkező években az erdőtelepítés és fásítás mértékének további fokozását. A határozat végrehajtását ebben a tekintetben az erdőterület változása szemlélteti:

1. Az ország összes területe, erdőterülete és erdősültsége

Év	Összes terület 1000 ha	Erdőterület 1000 ha	Erdősültség %
1921.	9,276	1,098	11,8
1938.	9,308	1,107	11,9
1949.	9,300	1,151	12,0
1954.	9,300	1,249	13,4
1955.	9,300	1,257	13,5
1957.	9,300	1,269	13,6
1960.	9,300	1,295	13,9

A fejlesztés hat éve alatt 46 000 ha-ral növeljük az ország erdőterületét és ezáltal — szemben a háború előtti húsz év egytized százaléknyi emelésével — fél százalékkal emeljük az erdőszültséget. A számok értékelésében figyelembe kell venni, hogy ez csupán az effektív területnövelés. Az erdőszültség emelésére szolgáló erdőtelepítések, fásítások ennél lényegesen számottevőbbek, mert ezeknek ellensúlyozniok kell a különböző igénybevételekkel kapcsolatos területkieséseket is. Csupán az ötéves terv időszakai alatt kerekén 19 000 hektárnyi erdőterületet vesztettünk el ezeknek a révén. A következő években elsősorban a külszíni fejtés nagyobb arányú bevezetése miatt még fokozottabb mértékű igénybevétellel kell számolnunk.

Az erdőtelepítések és fásítások tényleges mértéke az alábbiak szerint alakul:

2. Erdőtelepítések és fásítások

Időszak	Új erdőtelepítés ha-ban		Új fásítás ha-ban		Új erdőtelepítés és fásítás ha-ban	
	összesen	évente	összesen	évente	összesen	évente
1947—49.	5,375	2,150	—	—	5,375	2,150
1950—54.	51,000	10,200	52,500	10,500	103,500	20,700
1955.	7,500	7,500	21,000	21,000	28,500	28,500
1956.	3,818	3,818	15,300	15,300	19,118	19,118
1957. (terv)	2,000	2,000	8,750	8,750	10,750	10,750
1958—60. (terv)	29,700	9,900	30,500	10,100	60,200	20,000

A telepítések együttes számaiban pontosan felmérhető az a rombolás, amit az ellenforradalmi események ezen a téren véghezvitték. Az 1956-os tévyszám alapján voltát az őszi erdőszítés elmaradása okozza, az 1957-es tervben pedig az események következtében kényszerűen csökkent beruházási lehetőségek tükröződnek. Az új hároméves tervben is a rendelkezésre álló pénzügyi keretek szabják meg a telepítés mértékét. Így a beruházási hitelek hiánya csaknem teljesen lehetetlenné teszi a fejlesztési határozatban megszabott kopárfásítási feladatok végrehajtását. E téren kénytelenek vagyunk az előkészítő munkákra (összeírás, tervkészítés) szorítkozni, melyeket nagymértékben segítenek az 1957. nyarán életrehívott Országos Talajvédelmi Tanács és a megyei talajvédelmi bizottságok.

A mennyiségi feladatok végrehajtásának biztosítása mellett nagy gondot fordítottunk az erdőszítések eredményességének fokozására. Ennek érdekében módosítottuk az erdőszítések tervezését, szabályoztuk a befejezett erdőszítések átvételét, biztosítottuk a helyes anyagi érdekeltiséget. A kiadott utasítás szerint már a tervezéskor elő kell írni az erdőszítés eredményes befejezésének határidejét és a megengedhető pótlások százalékos mértékét. A befejezett erdőszítéseket az alapokmány alapján át kell vennie az erdőrendezési felügyelőnek. Az engedélyezett pótlási százalék mellett a megszabott határidőre befejezett erdőszítések után a kerületvezető erdészeket, erdészeti szakeladókat, erdészettervezetőket és a közvetlen irányítást és ellenőrzést ellátó erdőgazdasági dolgozókat magas összegű prémiumban kell részesíteni (eredményességi prémium).

Csemetetermelés és a tenyésztenő fajok

Az új erdőtelepítések és fásítások, valamint a mesterséges erdőfelújítások sikereinek biztosítása érdekében az erdőgazdaság fejlesztési határozat előírta elegendő mennyiségű, jóminőségű és megfelelő fafajú mag, csemete és dugványanyag termelését, valamint három év alatt az erdőgazdaságonkénti csemete-önellátás megteremtését.

Az 1956—57. évi csemete, suháng és sorfa mérlegek szerint az erdőgazdaságokban a főbb fajok csemetéiben 77,8%-os az önellátottság. Országos viszonylatban 445 millió csemete, 4,4 millió suháng és 676 ezer sorfa termelése mellett csemetében 57 millió db hiány és 70 millió db felesleg, suhángban 32 ezer db hiány és 1683 ezer db felesleg, sorfában pedig 473 ezer db felesleg mutatkozik. Számottevő hiány van: kocsánytalan, vörös és molyhos tölgy, bükk, gyertyán, kislevelű és ezüsthárs, mézgáséger, fehér- és szürkenyár csemetében; felesleg jelentkezik: luc, erdei és feketefenyő, magasköris, mezei szil, ezüstjuhar, akác, gledicsia és kinincs csemetében, magas és amerikai köris, hegyi, korai és ezüstjuhar, akác, japánakác, eperfa, korai és óriásnyár suhángban, valamint hegyi és ezüstjuhar, akác és korai nyár sorfában. A csemete önellátottság tekintetében a legjobb erdőgazdaságok a gödöllői, a budapesti, a kislalföldi, a sárvári, a szombathelyi és a cserháti erdőgazda-

ság, a legrosszabbak pedig az északborsodi, a mezőföldi, a középsomogyi, a nyugat-bükki, a délmátrai, a balatonfelvidéki és a keletbükki erdőgazdaság. Ezek az eredmények nem kielégítőek. A következő években a csemetetermelésben feltétlenül biztosítani kell a helyes fafajarányt és meg kell teremteni a lehetséges mértékű, erdőgazdaságonkénti önellátottságot.

A fásításoknál és új erdőtelepítéseknél a határozat elsősorban a termőhelyi adottságoknak megfelelő értékes és gyorsan növekvő fafajok alkalmazását írja elő. Ennek megfelelően az új hároméves terv a nyárák telepítését súlypontos tételként kezeli.

3. Nyáratelepítés

Megnevezés	1958	1959	1960	1958—60
	h a			
<i>Erdőtelepítés</i>				
Állami erdőgazdaságokban	2,500	3,000	3,000	8,500
<i>Hullámtéri, vízmenti és egyéb fásítás</i>				
Orsz. Vízügyi Főigazg. területén	650	800	800	2,250
Állami Gazdaságokban	250	250	250	750
Egyéb (út, vasút, magán) területen	1,500	1,600	1,600	4,700
	4,900	5,650	5,650	16,200
Meglevő telepítések és fásítások kiegészítése	1,800	2,500	2,500	6,800
	6,700	8,150	8,150	23,000

Ezt a feladatot egy távlati — mintegy 75 000 ha-ra tehető — célkitűzés első részleteként hajtjuk végre olyan területeken, amelyeknek túlnyomó része ma hasznatható művelés alatt nem áll. A nyárkérdés — ez ma már világosan látható — a hazai faanyagellátás kulcskérdése! Ezért külön szervezést, külön irányítást kíván.

Erdőápolás

Az erdőápolás terén a határozat az erdőgazdaságokat az elmaradt tisztításoknak és gyérítéseknek 1957. év végéig való felszámolására, a sorra kerülő rendes tisztításoknak és gyérítéseknek pedig időben történő, szakszerű végrehajtására kötelezte. Az e téren végzett munkákat és az előttünk álló feladatokat a következő táblázat mutatja.

4. Erdőápolás

Időszak	Tisztítás		Gyérítés		Állománykiegészítő alátelepítés	
	h e k t á r					
	összesen	évente	összesen	évente	összesen	évente
1950—54.	205,000	41,000	300,000	60,000	—	—
1955.	46,000	46,000	82,000	82,000	—	—
1956.	48,000	48,000	73,500	73,500	—	—
1957. (terv)	49,000	49,000	80,000	80,000	—	—
1958—60. (terv)	141,000	47,000	238,000	79,330	18,500	6,167

Az elmaradt tisztításokat és gyérítéseket 1957. végéig felszámolni nem sikerült. Ez pótlólag, a második hároméves terv időszakában történik meg és idejében sor kerül a rendes ápolási munkákra is. A tisztítások előirányzott mértéke átlagosan három évenkénti, a gyérítéseké pedig átlagosan 5—6 évenkénti ismétlést jelent.

A számokban kimutatható mennyiségi előirányzatnál sokkal fontosabb az a feladat, ami elé a határozat az erdőgazdaságokat az ápolóvágások minőségének megjavítása terén állította. Ennek érdekében a tisztításokban minta- és ellenőrző területek kialakítását, a gyérítésekben pedig a jelölés fokozott szakszerűségének biztosítását írta elő. A minta- és ellenőrző területek kijelölését az erdőgazdaságok általában végrehajtják. A gyérítések szakszerű kijelölésének és végrehajtásának biztosításában gordiusi megoldást látszik jelenteni a „V” fák kijelölése. A „V” fákat az erdőgazdaságok az 1956/57. gazdasági évben 14 600 ha-on jelölték ki. Kiemelkedő munkát végeztek az észak-somogyi (1000 ha), a sárvári (4000 ha), magasbakonyi (800 hektár), balatonfelvidéki (900 ha), gödöllői (1100 ha) és zemplénhegységi (2100 ha)

erdőgazdaságok. Általában a „V” fa jelölést illetően az erdőgazdaságok a kezdeti nehézségeken már túl vannak, s a folyó gazdasági évben erős előrehaladás várható. Ehhez a munkához megfelelő mértékben kell felszabadítani egyéb teendőik alól a legjobb szakembereket. Gondoskodni kell a hatásosabb szakellenőrzésről ennél, az állományok életére nézve döntő munkánál. Az erdőnevelést kell az erdőgazdasági munka tengelyébe állítani. Ha ezt el tudjuk érni a hároméves terv időszaka alatt, úgy eleget teszünk a határozat erdőápolási vonatkozású utasításainak.

Az erdők feltárása

Erdeink feltártságát a fejlesztési határozat alacsony fokúnak mondotta és elrendelte mintegy 6 950 000 m³ olyan vágásérett állomány feltárását, amelyben eddig utak hiányában nem lehetett fakitermelést folytatni. Elrendelte továbbá a meglévő utak jó karbantartását és az erdőgazdaságoknak a szükséges magasépítményekkel való ellátását. Erdőfeltárásunk fejlesztését a következő adatok szemléltetik:

5. Erdőfeltárás

Megnevezés	1949	1956	1960
	km (évvégi állapot)		
Erdei vasút	580	634	643
Kőpályás erdei út	150	474	609
Földút műszelvénnel	740	740	1,140
Feltártság fm/ha	1,7	2,0	2,5

A táblázatban kimutatott feltártság a határozat keltekor magasabb, mint amilyenre a határozat utal. Ennek magyarázata az, hogy itt számításba vettük azokat a meglévő közutakat is, amelyek figyelembe jöhetnek a feltárási feladatok megoldásában. A feltártság emelkedik a fejlesztési időszak végéig, de ha figyelembe vesszük, hogy az emelkedés csupán 3 millió m³ faanyag feltárását teszi lehetővé, akkor nyilvánvalóvá válik, hogy milyen feladataink lesznek ezen a téren a következő időszakban.

A feltáráshálózat fejlesztésénél eddig a fősúlyt a kőpályás utak építésére helyeztük és nem fejlesztettük a jóval olcsóbb, műszelvénnel bíró földutak — az úgynevezett gyűjtőutak — hálózatát. A korábban megkezdett kőpályás utak megépítése után már a hároméves terv ideje alatt is csökkentjük a főfeltáró utakra fordított beruházásokat, és növeljük a gyűjtőutak építését. Gondot fordítunk ezenfelül a feltártságához hozzájáruló erdei rakodók tárolókapacitásának növelésére annyira, hogy lehetővé váljék mintegy 100 000 m³ rönkanyagnak 3 hónapon át az erdőn való tárolása.

A kavicsolt erdőgazdasági utak rendszeres és tervszerű karbantartásának biztosítása érdekében elrendeltük általában 4—6 km hosszú útszakaszonként állandó útkarbantartó munkások alkalmazását.

Az erdőgazdaságok birtokában az 1957. évben összeállított épületleltár szerint a következő fontosabb épületek vannak: 192 db irodaépület; 164 db állandó munkásszállás (4896 férőhellyel); 172 db hordozható munkásszállás (398 férőhellyel); 3307 db lakóépület (4697 lakással); 49 db fagyártmány-szín, 42 db gépműhely vagy gépállomás; 78 db kovács-bognár műhely; 23 db állandó magpergető; 481 db lóistálló (7289 férőhellyel).

Magasépítési beruházási kereteink a második hároméves terv időszakában, sajnos, nagyon alacsonyak. Mindössze 150 lakással fogják enyhíteni az erdőgazdaságoknak jelenleg mintegy 500-ra tehető szükségletét. Beruházási kereteink általában mindenütt jóval alatta maradnak annak a számnak, ami az októberi ellenforradalom eseményei előtt erre az időszakra tervezhető volt. Ezeken a számokon keresztül is lemérhető, hogy mennyire visszavetett az ellenforradalom bennünket, micsoda törést okozott fejlődésünkben.

Fakitermelés és erdőfelújítás

A fejlesztési határozat VI. fejezete az erdőgazdasági üzemtervek elkészítését, a fakitermelési munka megjavítását és a felújító vágások elterjesztését írta elő.

Az állami és állami kezelésbe vett erdők üzemtervei a megadott határidőre — 1956. július 1-re — nem készültek el, a hároméves terv előíranyozza ennek a munkának a befejezését, így elérjük, hogy 1960-ra az ország egész erdőterületének 90

százalékát képező állami és közbirtokossági erdőkre vonatkozóan érvényes, 10 évre szóló részletes üzemtervekkel rendelkezünk. Ugyancsak a hároméves terv alatt az erdőterület további 10%-át kitevő ügynevezett nem állami erdőkre nézve egyszerűbb formájú, a gazdálkodás főbb célkitűzéseit magában foglaló üzemterveket készítünk. A fejlesztési időszak végére így biztosítjuk, hogy minden erdőnkben üzemtervszerű gazdálkodás folyhassék.

Tervbevevők községhatáros fásítási tervek elkészítését is. 1958—60-ig mindenekelőtt a nagyobb mérvű nyártelepítésre alkalmas, valamint a talajpusztulás által különösen veszélyeztetett községek fásítási tervét készítjük el.

Intézkedéseket tettünk az üzemtervek minőségének megjavítása érdekében. Ezeknek megfelelően az üzemterveket az erdőgazdálkodás komplex tervévé kell fejleszteni, fel kell szerelni erdőtípus térképekkel, az erdővédelmi, erdőmeliorációs, erdőfeltárási stb. intézkedések tervével.

A kitermelhető fatömeg mennyiségére vonatkozóan ma már eléggé megbízható adataink vannak. Ezeknek megfelelően a fejlesztési időszak még hátralévő éveiben a kitermelés az alábbiak szerint alakul:

6. Fakitermelés (Összes bruttó)

	1957	1958	1959	1960
	ezer m ³			
Összes fakitermelés (orsz.)	3,250	3,250	3,350	3,400
Áll. és áll. kezeléses erd. véghasználat	1,700	1,700	1,800	1,850
gyérités	980	1,000	1,000	1,000
tisztítás	143	134	134	134
tuskó	127	116	116	116
Nem áll. erdők fakitermelése	300	300	300	300

Fabehozatalunk magas volta, továbbá az egyes választékokban mindinkább növekvő beszerzési nehézségek, a fakitermelés mennyiségi növelését kívánják meg. A fakitermelés színvonalának megállapításakor azonban erdeink teljesítőképességén kívül figyelembe kell vennünk az alábbi tényezőket is:

az ellenforradalmi események során az állami és állami kezeléses erdőkből mintegy 400 000 m³-nyi fatömeget termeltek ki jogtalanul,

jelentős mennyiségű olyan kitermelésre érett állományunk van, amelyek kitermelését azért nem tudjuk megkezdeni, mert utak hiánya miatt nem biztosítható a kitermelt fanyag gazdaságos kiszállítása;

több tízezer ha-on olyan vágásérett erdőnk van, amelynek kitermelése csak a felújulás sikeres megtörténte után kezdhető meg, mert enélkül a kitermelés után e területek teljes kopárosodásával kell számolnunk.

A hároméves terv során igyekszünk megteremteni a fakitermelés növelésének előfeltételeit, ezért — elsősorban az útépítés jelentős fokozása révén — 1959-től kezdve a fakitermelés színvonalának 100 000 m³-rel, 1960-tól pedig további 50 000 m³-rel való növelését tervezzük.

A fakitermelés mennyiségi növelése mellett feladatunk a fakitermelés iparifahányadának, ezen belül mindenekelőtt az importban nagy mennyiséggel szereplő értékes iparifa választékok termelésének növelése, hogy a népgazdaság deviza-terhein ezáltal is könnyítsünk. Ez természetesen csak a tűzifatermelés viszonylagos csökkentése révén lehetséges. A kieső tűzifáról vagy többlet-import, vagy a felhasználás csökkentése által kell gondoskodni. Egy m³ tűzifa nemzetközi ára jelenleg kb. 110 Dft körül van, ugyanakkor a legalacsonyabb értékű iparifa választék, a bányafa ára 191 Dft/m³. Nyilvánvaló tehát, ha a tűzifatermelés csökkentése révén növeljük bányafatermelésünket, minden m³ többlet bányafatermelés a népgazdaságnak 81 Dft megtakarítást eredményez.

A hároméves terv folyamán az iparifahányad alakulását az állami erdőnkben a következő adatok mutatják:

7. Iparifahányad

	1950—54. évi átl.	1955	1957	1958	1959	1960
Az összes földfeletti netto fatömeg %-ában	36,3	37,6	38,7	39,9	41,7	42,3
A vastagfa %-ában	43	43	46,9	49,5	50,6	51,1

Az iparifaaányok javasolt mértékű növelésére módot ad a fagyártmánytermelés fejlesztése, a bányafatermelés növelése és a farostlemezyártás megindítása. A fagyártmánytermelést a vastag tűzifa terhére az 1957. évi várhatóhoz képest 85%-kal növeljük (ez további 80 000 m³ tűzifának fagyártmánnyá való feldolgozását jelenti), elsősorban a bánya-bélésanyag, a szőlőkaró, fríz, valamint a fenyőfűrészárut helyettesítő lácaanyag termelésének fokozására törekszünk. A bányafa termelését az 1957. évi várhatóhoz képest 1960-ig 16%-kal fokozzuk. Az iparifahányad növelésének és ezen keresztül a faellátás megjavításának legfontosabb eszköze a farost- és forgácslemez, valamint a hazai fafajokból történő cellulózyártás megindítása. Amíg a fejlett európai országokban az összes kitermelt faanyagnak átlagosan 10—15%-át már farost és forgácslemeznek dolgozzák fel, addig nálunk még meg sem indult a farost- és forgácslemezgyártás. A világ összes farostlemez-termelése 1938-tól 1955-ig 823 000 tonnáról 3 190 000 tonnára, közel négyszeresére növekedett. A forgácslemez-termelés még rohamosabb fejlődést mutat: 1950-től kezdve évről évre jóformán megkétszereződött, 1956-ban már elérte az 1 millió m³-t. Faellátás megjavítása érdekében ezen a téren döntő fordulatot kell elérnünk. Biztosítani kell, hogy 1960-ra mintegy 110 000 m³ tűzifából 30 000 m³ farost- és legalább 6200 m³ forgácslemez állítsunk elő. Ennek érdekében be kell fejezni a Szombathelyi Forgácslemezgyár és a Mohácsi Farostlemezgyár építését. Ezek megépítése bútorlap-, valamint enyvezet és farostlemez-importunk teljes kiküszöbölését fogja eredményezni. A nyárfatermesztés mellett a korszerű faipar — elsősorban a forgács-farostlemez- és cellulózeipar — megteremtése a hazai faellátás biztosításának alapvető kérdése.

Az 1957/58-as gazdasági évben biztosítottuk a fakitermelésnek az erdőművelési érdekek legmesszebbmenő figyelembevételével történő végrehajtását. Kötelezővé tettük a vágásterületek határainak, felújító vágás és gyérités esetében a kivágandó és a „V” fáknak előzetes kijelölését, a felújító vágásokban a közelítő nyomok és vontató utak időbeni megtervezését és kitűzését. A fakitermeléssel elválaszthatatlanul összekapcsoltuk a közelítést. A felújító vágásokból az összes kitermelt faanyagot május 30-ig, a tarvágásokból az összes vastag fát július 30-ig, a gyéritésekből az összes vastag fát szeptember 30-ig ki kell közelíteni. Elrendeltük a robbantásos tuskókitermelés általános bevezetését. Intézkedéseket tettünk annak érdekében, hogy a vékony tűzifát lehetőleg már ez évben kérékbe kötözve termeljék.

A felújító vágások elterjesztése érdekében a határozat a magról való természetes felújítás és az aláttelepítéssel felújítás arányszámának emelését, valamint a sarjerdők visszaszorítását tűzte ki célul. A fejlesztés időszakában ezek az alábbiak szerint valósulnak meg:

8. Erdőfelújítás

Időszak	Természetes erdőfelújítás ha-ban		Mesterséges erdőfelújítás ha-ban		Term. Mest. felújítás	
	az időszak alatt össz.	egy év alatt átl.	az időszak alatt össz.	egy év alatt átl.	az összes felújítás %-ában	
1947—49.....	—	—	34,862	13,545	—	—
1950—54.....	13,849	2,770	66,152	13,233	17	83
1955.....	2,489	2,489	9,113	9,113	21	79
1956.....	3,444	3,444	5,886	5,886	37	63
1957. (terv).....	4,000	4,000	10,000	10,000	29	71
1958—60. (terv).....	14,500	4,833	26,600	8,866	35	65

9. A sarjerdők megoszlása

F a f a j	Jelenlegi állapot	1960-ig elérendő	Távlati előirányzat
	%		
Tölgy.....	44	38	10
Cser.....	45	42	20
Akác.....	63	50	40

Az adatok szerint bizonyos javuló tendencia mutatkozik a természetes felújítás elterjesztése javára. A hároméves terv végére előirányzott tervfeladat eléri a fejlesztési határozatban megkívánt mértéket, ez azonban ma már nem jelenti e téren fennálló lehetőségeink teljes kimerítését. Igen nagyjelentőségű a további fejlesztés szempontjából, hogy már a hároméves terv időszakában az 1960. utáni véghasználati területeken évente átlagosan 4000 ha-on tervezünk aláttelepítést, s ezzel biztosít-

juk, hogy 1960. után az évi kb. 12 000 hektárnyi vágásterületnek egyharmadrésze alá lesz települve. A megmaradó rész fele előreláthatóan természetes úton újul fel és így csak 4000 hektárt kell majd a vágás után beerdősíteni.

Erdei mellékhasználatok

A mellékhasználatok között legjelentősebb a vadgazdaság fejlődése. Az 1040/1954. számú határozat kimondta, hogy a vadgazdálkodást az erdőkben közvetlen erdőgazdasági irányítás alá kell vonni, a vadállomány létszámát szabályozni kell, az erdősítéseket kerítéssel kell védeni a vadtól.

1955. április 1-én a Földművelésügyi Minisztériumtól átvettük a nagyvadas területek irányítását. A vadgazdálkodással kapcsolatos tevékenységet az erdészek feladatává tettük, s ezen felül még mintegy száz főnyi kizárólag vadgazdálkodási teendővel foglalkozó dolgozót alkalmaztunk az erdőgazdaságoknál. A bérbeadott területeken szigorú ellenőrzéssel készítettük a vadásztársaságokat a szerződésnek megfelelő vadgazdálkodásra, évente megszabtuk a kilőhető vadat, kötelezővé tettük lövegjék vezetését, a trofeák bemutatását. Az üzemi vadászterületek összkiterjedését 397 000 ha-ra emeltük. Üzemi területeinken évente mintegy kétfélmillió forintos költséggel rendbehoztuk és fejlesztettük a vadászati berendezéseket. Minden területen rendbehoztunk egy-két vadászházat, művelés alá vettünk mintegy 1200 ha-nyi földet, megkezdtük a vad rendszeres téli etetését, építettünk 400 magaslest, 200 etetőt, ugyanannyi szót és többszáz kilométernyi cserkészutat. Gödöllőn és Gyulán mesterséges fácántelepelt létesítettünk, Visegrádon nutriatelepelt állítottunk fel. Vadszámlálást hajtottunk végre, öt éves vadállomány szabályozási tervet készítettünk. Megszerveztük a külföldiek vadásztatását, amelynek révén már 1955-ben 15 000 dollár bevételt biztosítottunk. Ugyancsak 1955-ben országos trofeakiállítás rendeztünk.

Ezt a szépen induló fejlődést rövid időre megakasztotta az 1956-os őszi ellenforradalom. 1957. közepén azonban már megjelent az Elnöki Tanács törvényerejű rendelete a vadászat és vadgazdálkodás szabályozásáról, amely újabb távlatokat nyitott a fejlesztés számára. 1957-ben a bérbeadott területek bérleti szerződésai lejártak. A szerződések megújítása során egyrészt az elmúlt 10 évben rosszul gazdálkodó társulatokkal a bérleti viszonyt megszüntettük, másrészt az erdők vadászati területeit rendszeresen járt mezőgazdasági területet és az erdőket szegélyező fél kilométer széles mezőgazdasági területsávokat a nagyvadas területekhez hozzácsatoltuk. A nagyvadas területek összes területe így 1 731 000 hektárra szaporodott, s ebből az erdő 889 000 hektárt tesz ki. Az 1 731 000 hektárból mintegy 1800 vadászati területet foglaló 227 vadásztársaságnak 996 000 hektárt adtunk ki 10 évre haszonbérbe. Az új bérleti szerződések megkötésével egyidőben az erdőgazdaságok üzemi kezelésében lévő vadászterületeken szabályoztuk a vadászati jog gyakorlását. Az új szabályozással egyrészt vadászási lehetőségeit igyekeztünk biztosítani azok számára, akiknek vadászterületet bérbeadni nem tudtunk, másrészt célul tűztük ki az erősen veszteséges nagyvad-gazdálkodás jövedelmezőségének fokozását. A szabályozás szerint üzemi vadászterületen hasznos vadat belföldi és külföldi vadászok egyaránt csak meghatározott lelőési és fizetési feltételek szerint ejthetnek el. Igen sikeres volt 1957-ben a külföldiek vadásztatása, összesen mintegy 60 000 dollár bevételt eredményezett.

Igyekeztünk eleget tenni a határozat előírásainak a vadvédelmi kerítések létesítése terén is. 1954/55. évben 15 millió, 1955/56. évben 8,5 millió és az 1956/57. évben 4,5 millió forintot fordítottunk erre a célra.

A mellékhasználatok terén említést kell még tenni az erdei legeltetésről, valamint a fűzvesző- és kosártermelésről.

1957. tavaszán az erdei legeltetésért fizetendő díj összegét számosállatonként egy legeltetési idényre mezőgazdasági tsz-ek részére 80 Ft-ra, egyéni állattartók részére legkevesebb 100 Ft-ra emeltük. Ez a rendelkezés az erdei legeltetés további visszaszorítását eredményezte.

A fűzvesző- és kosártermelés terén a magas önköltségi ár miatt értékesítési nehézségeink vannak. Epen ezért fontos fejlesztési feladat a fűzveszőtermelés és hántolás gépesítése, a kártevők (fűzormányos) elleni védekezés fejlesztése, valamint az alárendeltebb minőségű vessző felhasználása cellulóz termelésre.

Az erdőgazdasági termelés gépesítésének fokozása

Az erdőgazdasági munkák gépesítése terén a fejlesztési határozat konkrét feladatként állította elénk, hogy a fakitermelésben a döntés és darabolás munkáját 40%-ban, a közelítést 50%-ban, a szállítást 80%-ban gépesítsük, az erdőtelepítésben

pedig géppel végezzünk mindent, amit lehet. Az e téren elért és előirányzott fejlesztés:

10. Gépesítés

Időszak	Döntés és darabolás		Közéltés és kiszállítás	
	motorfűrészt darabszám	gépesít. fok %	traktorok, vontatók száma	gépesítési fok %
1952.	50	0,6	88	5,6
1953.	67	0,7	79	5,5
1954.	222	2,6	180	5,6
1955.	395	9,6	260	9,0
1956.	689	17,0	330	13,0
1957. (terv)	689	35,0	330	30,0
1958—60. (végére)	1300	40,0	490	45,0

A szállítás gépesítését a hároméves terv 1960. végére 85%-ban irányozza elő.

A gépesítés további fejlesztését nagymértékben hátráltatja, hogy nem alakultak még ki a fejlesztési alapelvek, s nincsenek megfelelő gépeink. Az Erdőgazdasági Műszaki Fejlesztési Osztály a fakitermelési munkák gépesítését egyszemélyes gyalúfogas benzinmotoros fűrészekkel, a rakodókon végzett darabolásokat pedig kétszemélyes villanymotoros fűrészekkel javasolja végezni. Az anyagmozgatást 3 szakaszra bontja; közéltésre, kiszállításra és szállításra, és e szerint határozza meg a gazdaságosan alkalmazható gépeket. *Sík vidéken* az említett szakaszok szerint csörlővel ellátott, középnehéz vontatók és önfelterhelő terepjáró gépkocsik; *dombvidéken* középnehéz csörlős vontatók, könnyű csörlők, gumiabroncos, pótkocsis, nyerges vontatók és középnehéz tehergépkocsik, *hegyvidéken* rövid pályás kötélदारuk, középnehéz, gumiabroncos, csörlős vontatók, pótkocsis vontatók, hosszú pályás kötélदारuk és középnehéz tehergépkocsik alkalmazását javasolja. A javasolt gépekből a megfelelő típusok kiválasztása és viszonyaink közötti kikísérletezése még nem történt meg, ugyanakkor a jelenleg alkalmazott gépekből sem eszközünk további vásárlásokat. Így az erdőgazdasági munkák további gépesítése terén megtorpanás állt elő. Meg kell jegyezni, hogy a fejlesztés szempontjából nem megfelelőnek ítélt gépekkel jelenleg a gyakorlatban sikerrel dolgoznak. Így a rendelkezésre álló 657 db MRP és ERP nehéz kétszemélyes motorfűrésszel a folyó gazdasági évben 625 000 m³ fát terveznek kitermelni. A rendelkezésre álló 330 db G—35-ös kerekas traktorral, DT—413 és Sz—80-as lánctalpas traktorral 722 000 m³ fa traktoros közéltését, kiszállítását és szállítását tervezik elvégezni. Szükséges rámutatni arra is, hogy mivel nálunk az összes kitermelt faanyag 40%-át gyéritésekből, 20%-át felújító vágásokból és 40%-át tarvágásokból termeljük és mivel hegyvidéki erdőgazdaságaink adják fakitermelésünknek mintegy 40—50%-át, erdeinkben a közéltésnél igen jelentős szerepe kell, hogy maradjon a fogatos közéltésnek. Az összes kitermelt faanyag legalább felét a jövőben is fogatok fogják kiközéltíteni. Sürgősen szükséges ezért megfelelő fogatos közéltítő eszközök (lódömper, közéltítő kerékpárok stb.) bevezetése. A kitermelt faanyag másik felénél szakaszos szállítás helyett közéltés nélküli szállítás bevezetése bizonyulhat célszerűnek. Az anyagmozgatás gépesítésének fejlődése e felé mutat általában az egész világon. Addig is, amíg a gépesítés fejlesztési iránya kialakul, szükséges a gyakorlatban alkalmazott és bevált gépekből további beszerzéseket eszközölni, mivel az erdőgazdasági munkák szakszerű és megfelelő időben való gazdaságos elvégzése — különösen a munkáshiánnyal küzdő erdőgazdaságokban — ma már egyre inkább gépesítési kérdés.

Igen nagyjelentőségű az erdőfeltárás, valamint a szállítások további gépesítésére nézve az az összesen 7 millió forintos gépbeszerzés, amelyet a hároméves terv útéltítő és útkarbantartó gépek beszerzésére irányoz elő. Ezáltal lehetővé válik, hogy az erdőgazdaságok a karbantartási és felújítási, valamint a gyűjtőútéltítési munkákat 100%-ban, a főfeltáró útéltítéseket 50%-ban saját gépekkel hajtsák végre.

Az erdőgazdaság szakirányításának, az erdészeti oktatásnak, a tudományos munkának és szakmai propagandának megjavítása

Az 1954. év közepén megszüntettük a két erdőgazdasági termelési igazgatóságot, valamint a faipari igazgatóságot s az erdészeti főigazgatóságon funkcionális szervezetet hoztunk létre. Nyilvánvaló volt, hogy ilyen szervezet választása mellett az erdészeti főigazgatóság középszervek nélkül az akkor meglévő 48 erdőgazdaságot irányítani és ellenőrizni nem tudja. Az erdőgazdaságok számát ezért 32-re csökkentettük és irányt vettünk az erdőgazdaságok fokozott mértékű önállóságának biztosítására.

Ennek eredményeképpen 1957-re az erdőgazdaságok már széleskörű önállósággal rendelkeztek. Az erdészeti főigazgatóság hatáskörüket nagymértékben kibővítette.

Hiba volt azonban, hogy az erdészeti főigazgatóság új funkcionális szervezete éveken át nem helyesen működött. A volt erdőgazdasági termelési igazgatóságok örököse, az erdőgazdasági főosztály lett. Ide összpontosult mindaz a hatáskör, amelyekkel korábban a termelési igazgatóságok bírtak és az aránylag kis létszámú erdőgazdasági főosztály megfelelő terv-, főkönyvelőségi, személyzeti és munkaügyi részlegek nélkül, nem tudott eleget tenni feladatának. Ugyanakkor az erdőgazdaságok felé kevés tényleges hatáskörrel rendelkező erdőrendezési, tervgazdasági főosztályok, főkönyvelőség, elnöki főosztály, munkaügyi osztály nem tudtak megfelelően intézkedni. Az erdőgazdasági főosztály túlterhelése mellett az említett főosztályok, osztályok alacsony leterhelése állott elő. Hiányosság volt az is, hogy az erdőgazdaságok, amelyek nagy hatáskört kaptak a főigazgatóságtól, nem tettek megfelelő lépéseket az erdészeti önállóbbá tétele érdekében.

Fenti hiányosságok megszüntetése érdekében elkészítettük a főigazgatóság új ügyrendjét, amelyben szabályoztuk az egyes főosztályok, osztályok feladatkeretét.

Felhívtuk az erdőgazdaságok, vállalatok vezetőit, hogy ügyeiket ne kizárólag az erdőgazdasági főosztályon, hanem a főigazgatóság illetékes főosztályain, osztályain intézzék. Lépéseket tettünk a meglévő erdőgazdasági szervezetben az erdészeti önállóságának biztosítására, kidolgoztuk az erdészetek termelési költségelszámolását, fokozatosan rátérünk az üzemterveknek erdészetenként való elkészítésére stb. Ezekkel az intézkedésekkel egyidőben tovább erősítettük az erdőgazdaságok központjait, fokoztuk középszerv szerepüket. Bevezettük az erdőgazdaságok vezetőivel történetű rendszeres megbeszéléseket, biztosítottuk, hogy az erdészetvezetőkkel tartott értekezleteket az erdőgazdaságoknál a főigazgatóság illetékes vezetői látogassák, s elrendeltük, hogy a főigazgatóság szakellenőrei minden hónapban valamennyi erdőgazdaságnak megforduljanak.

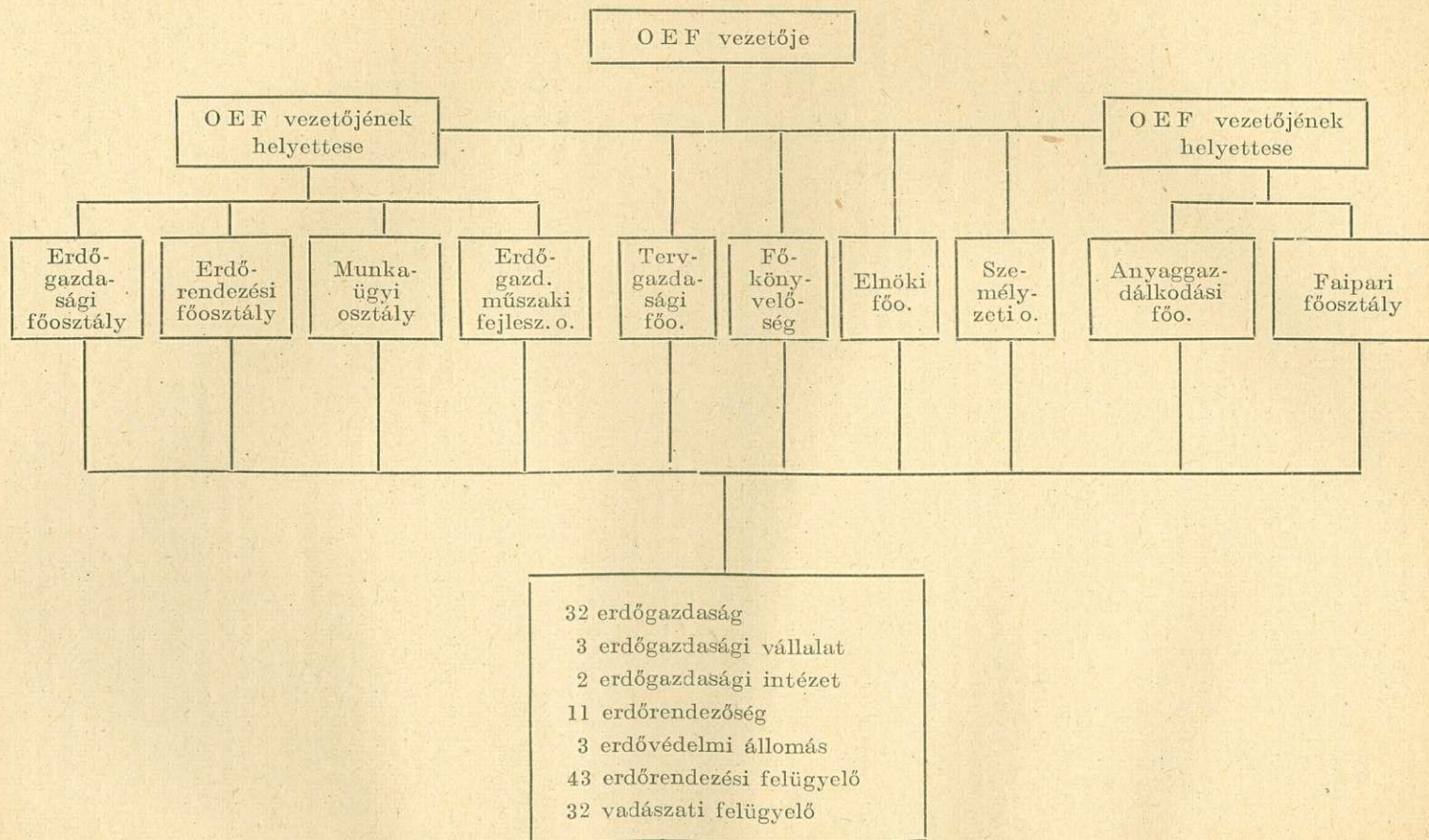
Az erdőgazdálkodásfejlesztési osztály többhónapos munkával felülvizsgálta az erdőgazdaságfejlesztési határozat végrehajtását az északmagyarországi erdőgazdaságokban, az erdőgazdasági főosztály több hétfig tartó részletes szakmai vizsgálatot tartott a somogy megyei és a dunaártéri erdőgazdaságokban. Az ilyen jellegű szakmai revíziókat 1958-ban jelentősen kiterjesztjük. Az erdőgazdálkodásfejlesztési osztály 1958-ban revíziót tart az alföldi és dunántúli erdőgazdaságoknál is, az erdőgazdasági főosztály pedig a főkönyvelőség dokumentális revízióival egyidőben a somogy megyeihez hasonló szakmai revíziókat tart valamennyi erdőgazdaságnak.

Az erdőgazdaságok középszerv jellegének erősítése mellett szükségesnek tartjuk az erdőgazdaságok közötti kooperáció fejlesztését. Az ágfá rendelet kijátszásával egyik erdőgazdaság nehézséget támaszt a másiknak a munkaerő biztosításában. Egészséges együttműködés mellett viszont jelentős segítséget nyújthatnának egymásnak. Egyes kiváló adottságokkal rendelkező erdőgazdaságok el tudják látni jó minőségű fehér-, szürkenyár, erdeifenyő, hárs és éger csemetével a társ-erdőgazdaságokat, a gépesített erdőgazdaságok saját feladataik elvégzése után gépi segítséget tudnak nyújtani a szomszédos erdőgazdaságoknak stb.

Az ellenforradalmi események idején az ERTI-ben levő, a rendszerrel szemben álló, a tudományos kutatás fejlesztését gátló erők leleplezték magukat, eltávolításuk után tehetséges fiatal mérnökök kerültek az intézetbe és egészséges fejlődés indult meg. A főigazgatóság különös fontosságot tulajdonított a nyárfatermesztésre vonatkozó és az erdőnevelési tudományos kutatómunka fejlesztésének. Az ERTI. sárvári kísérleti állomását Nyárfakutató Kísérleti Állomássá, a hazai nyárfakutatás központjává szerveztük, elrendeltük országos nyár törzsanyatelep és nyolc táji populétum létesítését. Az erdőnevelési kutatást kiterjesztettük az ország valamennyi erdőgazdasági tájára, erdőnevelési kísérleteket állítottunk be minden fontosabb erdőtípusban, lehetőséget adtunk az erdészetekben dolgozó fiatal mérnököknek a bevonására a tudományos kutatásba külső munkatársakként. A fakitermelés gépesítésére vonatkozó kutatás elősegítése érdekében az Erdőgazdasági Szállító és Gépjavitó Vállalat erdőgazdasági gépkísérleti üzemét az ERTI-hez csatoltuk. Az ERTI gépkísérleti üzemének feladata közreműködni az intézet gépkísérleteiben, részt vesz továbbá az új erdőgazdasági géptípusoknak, valamint a bevezetésre kerülő új gépek technológiájának a kialakításában.

Az Erdőmérnöki Főiskoláról 1956. őszén az ellenforradalmi események során 349 fő (a hallgatók 81%-a, az oktatók 43%-a, az adminisztratív és kisegítő dolgozók 17%-a) nyugatra távozott. A Főiskola életét azonban ez a súlyos megrázkódtatás sem bénította meg. Az oktatás közvetlenül az ellenforradalmi események után 1956. no-

11. Az Országos Erdészeti Főigazgatóság szervezete

vember 12-én újra megindult. A kapitalista világból gyorsan kiábrándult hallgatók és oktatók közül 117 fő az iskolai év végéig visszatért. 1957. őszéig, az új iskola év megkezdéséig a megüresedett oktatói állásokat legnagyobb részben betöltöttük. Két új tanszéket hoztunk létre: marxizmus-leninizmus és erdészeti géptani tanszéket. Megindítottuk a faipari fakultást.

Önköltség

Az erdőgazdaságfejlesztési határozat nagyobb mennyiségű, jobb minőségű és olcsóbb fa, valamint egyéb erdeitermék termelését írta elő. Az előzőekben a nagyobb mennyiségű és jobb minőségű fa és egyéb erdeitermék termelése érdekében tett intézkedéseinkről számoltunk be. A termelés gazdaságosságát, az önköltség és a termelékenység alakulását illetően a következő adatok tájékoztathatnak.

12. A termelés gazdaságossága és termelékenysége

	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957 (terv)	1954— 1955	1955— 1956	1956— 1957
1. Termelési érték forgalmi adóval, millió Ft-ban	653	717	826	782	831	1052	1049	832	1151	985
2. Költségszint a termelési érték %-ban	99,1	96,1	88,4	95,5	95,5	71,9	82,8	93,8	71,9	80,4
Ebből:										
anyag	11,4	10,9	9,7	10,3	14,1	13,-	11,4	11,3	13,5	12,7
energia	15,7	16,6	14,4	12,8	11,5	7,9	4,8	12,0	8,1	8,0
munkabér	40,6	47,0	45,5	53,0	53,0	47,2	56,1	52,3	42,4	54,3
értékesökkenés	1,9	2,8	2,5	3,2	3,5	3,4	3,5	3,4	3,0	3,9
újraerd. ber. elvonás ..	6,9	7,0	7,2	6,8	5,6	—	—	6,0	—	—
különbéle költség	9,8	8,2	6,9	7,2	6,7	5,1	5,4	6,8	4,7	5,5
közteher	12,8	3,6	4,0	4,5	4,3	3,9	4,7	4,3	3,5	4,5
megtérülés	—	—	-1,8	-2,3	-3,2	-8,6	-3,1	-2,3	-3,3	-9,5
3. Forgalmi adó a term. érték %-ban	9,6	10,3	12,5	9,1	6,1	19,0	18,0	7,6	18,4	18,0
4. Üzemi eredm. a term. érték %-ban	-8,7	-6,4	-0,9	-4,6	-1,7	9,1	-0,8	1,6	9,7	1,6
5. Vállalati eredmény millió Ft-ban	-58,0	-48,0	-25,0	-42,0	-16,0	73,5	-23,5	15,7	106,9	-10,6
6. Akkumuláció millió Ft-ban (váll. eredmény + forg. adó) ...	4,0	26,0	78,0	30,0	35,0	273,5	164,8	46,3	318,9	166,6
1 munkásra, egy napra eső halmozott termelési érték Ft	71,8	72,4	73,2	77,5	78,3	113,1	110,0	101,4	121,1	113,4
%	100,0	100,8	101,9	107,9	109,0	157,5	153,2	141,2	168,6	157,9

Az 1955. és 1956. évi adatoknál a termelési értékben, a vállalati eredményben, az akkumulációban, a termelékenységi mutatóban és általában a többi mutatókban jelentkező eltérés alapvetően az 1956. február 1-én végrehajtott 79%-os faáremelés és a faáremelés hatásaként bekövetkezett iparifa többtermelés, valamint a jobb minőségi kihozatal következménye. A fahasználat árbevételének alakulását az árrendezés előtt és után a következő adatok mutatják:

13. Fahasználat árbevételének alakulása az árrendezés előtt és után

	1955/56. tervek*		1955/56. tény
	régi áron	új áron	új áron
f o r i n t b a n			
1 m ³ bruttó árbevétel	157,—	304,—	366,—
1 m ³ -re eső forg. adó	19,50	81,—	91,—
1 m ³ -re eső nettó árbevétel	137,50	223,—	275,—
1 m ³ -re eső főár	19,30	84,60	84,60
	118,50	138,40	190,40
1 m ³ -re eső nyereség	—	9,—	46,60
veszteség	4,—	—	—

* Az árrendezés az 1955/56-ra tervezett összetétel figyelembevételével történt.

Az 1956. évi ellenforradalmi események, mint egyéb terveink, úgy gazdaságossági célkitűzéseink megvalósítását is megzavarták. Az 1955/56. és az 1956/57. évi eredmények között a 12. táblázatban 117 millió forint eltérés (eredményromlás) mutatkozik.

Ennek okai: 1956/57. évben az előző évtől eltérően nem volt tölgyes termelés; a csemetetermelésben számottevő hozamkiesés következett be; a nagymértékű erdei lopások miatt csökkenteni kellett a kitermelt fa mennyiségét, önköltségi szempontból kedvezőtlenül változott a használati módok aránya; emelkedtek a munkabérek és fizetések; emelkedett a gépek anyagfelhasználása, csökkent teljesítményük; ekkor került kifizetésre az előző évi eredményjavulás után nagyösszegű prémium. A hároméves terv idején feladatainkat magasabb termelékenységgel, jobb önköltséggel, s nagyobb jövedelmezőséggel, több népgazdasági akkumuláció biztosításával kell megoldanunk. A hároméves terv végére 1960-ra 72,9 millió forintnyi üzemi nyereséget és 54,2 millió vállalati nyereséget kell elérni. Ez az eredmény az 1956/57. gazdasági évi tényszámnál üzemi eredményben 54,5 millió, vállalati eredményben 62,1 millió forinttal jobb. Az önköltségsökkentést a termelés műszaki fejlesztésére és a gazdaságosságra összehangoltan ható intézkedésekkel, a termelési fegyelem biztosításával, az anyagi érdekelttség fokozásával, a munkafegyelem megszilárdításával kell elérni.

Az egyes ágazatok önköltségét vizsgálva az iparifa és sarangolt tűzifa fajlagos önköltségének alakulását az alábbi táblázatból kísérhetjük figyelemmel:

14. Az iparifa és sarangolt tűzifa fajlagos önköltsége

Időszak	Energia	Munkabér	Összes közvetlen	Általános	Teljes önköltség	Tervár eltéréssel növelt önköltség (mezőgazdaságot arányosan figyelembe véve)
<i>Naptári év:</i>						
1952	51,11	34,05	110,50	34,28	144,78	152,18
1953.	56,66	27,66	106,16	28,38	134,54	142,02
1954.	66,27	28,27	116,93	36,29	153,22	161,68
<i>Gazdasági év:</i>						
1953—54.	66,18	28,22	117,37	33,63	151,—	162,95
1954—55.	63,61	28,43	112,10	40,10	152,20	157,30
1955—56.	69,06	32,26	185,29	37,12	222,41	228,27
1956—57.	78,13	40,59	206,73	47,11	253,84	257,—

A teljes önköltség nagymértékű emelkedését az 1955/56. gazdasági évben a tőárnak 19,30 Ft-ról 84,60 Ft-ra való emelése okozta. A tőár kialakításakor alapvető szempontként szerepelt, hogy egyszerűségében akkora legyen, hogy az egyszerű újratermeléssel kapcsolatos költségeket maradéktalanul fedezze. Figyelembe kellett vennünk továbbá — ez átmeneti jelenség —, hogy az erdőgazdaságnak jelenleg mi a helyzete. Pl. — mivel ma még vannak felújítatlan vágésterületeink — ezek felújítását is számításba kellett vennünk, s ugyanúgy számbavettük az elmaradt tisztításokból átmenetileg adódó többletköltségeket is. Ez azt is jelenti, hogy a tőár időközönként bekövetkező egyéb változásoktól függetlenül is változik, sőt szükséges a megváltoztatása. Mindennek megfelelően a tőárban kifejezésre kellett juttatni a vágásfelújítások (beleértve a maggyűjtést, csemetetermelést, talajelőkészítést, erdősítést), az ápolások és a tisztítások költségét rezsiköltségekkel együttesen. Figyelembe kellett venni továbbá azokat a költségeket is, amelyek az olyan erdők fenntartásával, kezelésével és nevelésével kapcsolatban jelentkeznek, amelyeknek elsődleges rendeltetése nem fa- (növedék) termelés, hanem esetleg éppen védő jelleg, amelynél fogva a területek — bár erdők — faanyagot a népgazdaság részére nem adnak. Az így kiképzett tőár a felsorolt célkitűzések megvalósítását természetesen nem egyes erdőgazdaságok vonatkozásában, hanem csak országos vonatkozásban biztosítja. Arról, hogy egyes erdőgazdaságok erdőművelési munkái költségeit a tőár mennyiben fedezi, a túldoldali táblázat adatai tájékoztatnak.

Ezek az adatok azt mutatják, hogy a tőárat lehet esetleg az erdőgazdaságok egyes csoportjainak megfelelően, sőt — erdőművelési megfontolásokból ezen túlmenően fafajonként, választékcsoportonként is — differenciáltan megállapítani. Nem szabad megelégednünk arról, hogy amint erdőművelési, fahasználati stb. viszonyok szempontjából egyre differenciáltabb munkát végzünk az ország különböző vidékein, a differenciált munka differenciált költségeket is visz magával. Ennek az eldöntése az erdőgazdálkodás körén belüli feladat, tehát nem jelenthetné azt, hogy az erdészeten kívüli szektorok felé az árak módosulnának.

Differenciált tőárak bevezetése jelentősen elősegíthetné az erdőművelési munkáknál az önköltség csökkentését. Jelenleg ugyanis a befizetett tőárból országos erdőfenntartási alapot képezünk és az egyes erdőgazdaságoknál felmerülő erdőművelési

15. Az erdőgazdaságok tőárbefizetése és felújítási költsége

Erdőgazdaságok	1955/56. gazdasági év			1956/57. gazdasági év			
	tőár befizetés	az elvégzett erdőfelújítás költsége	erdőfelújítás költsége a tőár befizetés %-ában	tőár befizetés	az elvégzett erdőfelújítás költsége	erdőfelújítás költsége a tőár befizetés %-ában	
	1000 Ft-ban			1000 Ft-ban			
Erdőtelepítő	Budapesti	3,802	4 044	106	6 275	5 859	93
	Hajdúsági	6 091	3 822	63	7 748	4 892	63
	Nyírségi	5 180	2 176	42	12 525	3 506	28
	Mezőföldi	4 006	2 146	54	3 604	3 548	98
	Kiskunsági	3 933	3 898	99	4 839	8 425	175
	Csongrád megyei	3 068	1 864	61	3 294	3 692	112
	Szolnok megyei	457	557	121	914	601	66
	Békés megyei	1 473	1 210	82	1 648	1 279	78
	Összesen	28 010	19 717	70	40 847	31 802	78
	Erdőművelő	Dunaártéri	14 672	5 454	37	11 171	9 853
Szomabathelyi		8 959	10 227	115	6 284	13 256	211
Délsomogyi		9 465	8 185	86	10 219	11 063	108
Sárvári		6 526	8 865	136	6 526	10 625	163
Pilisí		8 442	7 053	85	6 623	8 202	124
Tolnamegyei		3 556	2 915	82	3 316	3 429	103
Kisalföldi		7 801	4 801	62	6 775	7 171	106
Cserháti		4 965	5 219	105	5 342	4 231	79
Gödöllői		3 947	2 865	73	4 437	4 674	105
Tanulmányi		3 548	4 812	135	2 438	6 014	246
Összesen	71 881	60 396	84	63 131	78 518	124	
Erdőhasználó	Mecseki	20 309	5 417	27	10 715	6 107	57
	Zemplénhegységi	12 174	9 532	78	12 222	12 153	99
	Vértesi	11 222	9 568	85	8 751	9 555	109
	Északaljai	11 487	5 895	51	8 540	7 230	85
	Keletbükki	15 414	11 016	73	12 041	15 607	129
	Magasbakyi	10 171	4 539	45	7 238	6 731	93
	Bársönyi	6 656	5 373	81	4 562	5 900	129
	Mátrai	10 946	8 302	76	10 164	10 419	103
	Középsomogyi	11 281	4 323	38	7 395	6 638	90
	Észak-somogyi	10 196	4 680	46	7 500	7 631	101
	Nyugatbükki	7 610	4 197	55	6 493	5 022	77
	Délaljai	13 500	6 029	45	7 302	8 116	111
	Balatonfelvidéki	7 064	5 291	75	4 082	6 665	163
Keszthelyi	6 493	6 783	105	4 613	7 874	170	
Összesen	154 523	89 847	58	116 618	115 648	104	
Mindösszesen	254 414	171 060	66	215 596	225 968	105	

Megjegyzés: Erdőtelepítő gazdaságok (a fátlan vidékek erdőgazdaságai), erdőművelő gazdaságok (a számottevő mértékben rontott erdőkkel borított dombvidékek erdőgazdaságai) erdőhasználó gazdaságok (az erdős hegy-vidékek erdőgazdaságai).

Az 1955/56. évi tőárbefizetés az 1956. II. 1-i fakészletek átértékelési különbözetét (148.946 ezer Ft), az 1956/57. évi tőárbefizetés a jogtalanul eltulajdonított élőfakészletek után befizetett rendkívüli tőárat (28.429 ezer Ft) is magában foglalja.

költségeket ebből fizethetjük ki. Differenciált tőár esetén az egyes erdőgazdaságok által befizetett tőár az erdőgazdaságnál maradhatna, saját erdőfenntartási alappal rendelkezhetne s abból tartozna erdőművelési kiadásait fedezni. Az erdőfenntartási alap így határt szabna az erdőművelési költségek felduzzasztásának.

Erre igen nagy szükség volna, mert a következő oldalon található adatok szerint az erdőművelési munkák költségei évről évre jelentős mértékben emelkednek.

A pénzes tisztítás bevezetése és az első ötéves tervben végzett erdősítések eredményességének felülvizsgálata után az a szemlélet terjedt el, hogy a költségekre való tekintet nélkül törekedni kell a tisztítások szakszerű végrehajtására és az erdősítések eredményességének a fokozására. Az elmúlt években elért eredmények lehetővé teszik, hogy az erdőgazdaságok a tisztítások szakszerűségét és az erdősítések eredményességét ne minden áron, hanem az önköltség csökkentése mellett biztosítsák.

*

A végrehajtás három évét, valamint a második hároméves terv előirányzásait nézve megállapítható, hogy a fejlesztési határozat elgondolásai reálisak voltak. Helyesen számoltak azokkal az adottságokkal, amelyek a határozat keltőkor előreláthatóak voltak. Megtettek és megtesznek erdőgazdaságaink is mindent annak érdekében, hogy a határozat minél teljesebb mértékben megvalósítható legyen. Ahol elma-

16. Az erdőművelés műveleteinek önköltsége (Ft/ha)

A művelet megnevezése	1953. év	1954. I—II. n. év.	1954—55. gazd. év	1955/56. gazd. év	1956/57. gazd. év
Talajelőkészítés	485,99	—	—	—	—
Talajelők. vágásterületen	—	635,—	776,—	—	—
Talajelők. kopáron	—	444,—	962,—	—	—
Talajelők. egyéb területen	—	529,—	663,—	—	—
Erdősítés (erdőfelújítás) talajelőkészítéssel	—	—	—	796,40	728,—
Erdőtelepítés talajelőkészítéssel	—	—	—	694,10	377,—
Erdősítés és pótlás lombmaggal	1071,14	1016,—	1232,—	—	—
Erdősítés és pótlás fenyőmaggal	1728,29	1168,—	2004,—	—	—
Erdősítés (erdőfelújítás) és pótlás vetéssel	—	—	—	1639,25	—
Erdőtelepítés és pótlás vetéssel	—	—	—	1477,50	—
Erdősítés és pótl. lombesem. iltetéssel	2308,58	2292,—	2373,—	—	—
Erdősítés és pótl. fenyőesem. iltetéssel	2993,—	2784,—	3084,—	—	—
Erdősítés és pótl. subáng ilt.	—	2924,—	3703,—	—	—
Erdősítés és pótl. simadugv. ilt.	926,39	1653,—	782,—	—	—
Erdősítés (erdőfelújítás) és pótl. ilt.	—	—	—	3066,30	—
Erdőtelep. és pótl. ilt.	—	—	—	2283,—	—
Erdősítés (erdőfelújítás) és pótl. ilt., vetéssel ..	—	—	—	—	2767,—
Erdőtelep. pótl. vetéssel	—	—	—	—	2567,—
Ápolás köztesművelés nélkül	437,—	535,—	—	—	—
Ápolás kapálás	—	—	512,—	—	—
Ápolás sarlózás, sarjleverés	—	—	533,—	—	—
Ápolás, egyéb	—	—	344,—	—	—
Erdősítések (erdőfelújít.) ápolása köztesműv. nélkül	—	—	—	518,—	600,—
Erdőtelepítések ápolása köztesm. nélkül	—	—	—	342,50	450,—
Ápolás házilagos köztesműv.	435,59	808,—	1401,—	—	—
Erdősítések (erdőfelújítások) ápol. házilagos közt. műv.-el	—	—	—	913,50	1207,—
Erdőtelepít. ápolása házi köztes műv.-el	—	—	—	1490,—	955,—
Ápolás ideg. közt. műv.-el	387,04	8,24	54,95	—	—
Erdősítések (erdőfelújítások) ápolása id. közt. műv.-el	—	—	—	104,—	167,—
Erdőtelepítések ápol. id. közt. műv.-el	—	—	—	60,90	77,58
Tisztítás pénzért	605,60	701,—	773,—	—	—
Tisztítás részért	355,20	261,—	448,—	—	—
Erdősítések (erdőfelújítások) tisztítása	—	—	—	823,75	859,—
Erdőtelepítések tisztítása	—	—	—	794,40	644,—

radás mutatkozik, azt legnagyobb részét az ellenforradalmi események idézték elő, ezek nemcsak az erdőgazdaságot, de egész népgazdaságukat is súlyosan megrendítették. A határozat végrehajtása az elérendő fejlődésen túlmenően különösen képpen azért igen nagyjelentőségű, mert megteremtí a további fejlődésnek az alapját.

Műszaki doktorátus megszerzése

A földművelésügyi miniszter a művelődésügyi miniszterrel egyetértésben jóváhagyta az Erdőmérnöki Főiskola doktori szigorlati szabályzatát. A szabályzatot az Erdészeti Értesítő folyó évi, január 10-i 1—2. száma közölte.

A doktorátus megszerzése iránt érdeklődő szakemberek forduljanak az Erdőmérnöki Főiskola (Sopron, Bajcsy Zsilinszky u. 4.) igazgatói hivatalához, s az a szükséges felvilágosításokat akár személyesen, akár a doktori szabályzat 1 példányának megküldése útján megadja.